

4

2-442

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

თამარ მახარობლიძე

ქართული და ბასკური დესტინაციური
სისტემების ტიპოლოგია

10.02.07. – ტიპოლოგიური და შედარებითი ენათმეცნიერება

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხის
მოსაბოვნებლად წარმოდგენილი დისერტაციის

ა მ ტ ო რ ე ფ ე რ ა ტ ი

თბილისი
2005

ნაშრომი შესრულებულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ახალი ქართული ენის კათედრაზე

ოფიციალური ოპონენტები:

1. ირინე მელიქიშვილი
ფილოლოგის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი (10.02.07.)
2. ეთერ სოსელია
ფილოლოგის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი (10.02.08.)
3. მურმან სუხიშვილი
ფილოლოგის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი (10.02.01.)

დისერტაციის დაცვა შედგება 2005 წლის 2 ნოემბერს 13 საათზე
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
P. 10.07. № 7 საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი: თბილისი 0128, ი. ჭავჭავაძის ქ. № 1, I კორპუსი,
ი. ჯავახიშვილის სახელობის სხდომათა დარბაზი

დისერტაციის გაცნობა შესაძლებელია ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში.

მისამართი: თბილისი, 0134, უნივერსიტეტის ქუჩა, №2.

ავტორეფერატი დაზღვანა 2005 წლის 30 სექტემბერს.

სადისერტაციო საბჭოს
სწავლული მდგრადი
ფილოლოგის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი

ნიმუში

თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის
ინფორმაციული
ცენტრის
მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი

ნ. ქვირდაძე

ნაშრომის ზოგადი დახსასიათება

თემის აქტუალობა. ნაშრომი ეხება ბასკური და ქართული ენების
დესტინაციურ სისტემებს და მათ დახსასიათებას ტიპოლოგიური ასპექტით.
ასამაგროვე ენათმეცნიერებაში ეჭვს არ იწვევს ტიპოლოგიურ ძიებათა
ძებულობა.

ამ თუ იმ საკითხის ტიპოლოგიური კვლევა, უპირველეს ყოვლისა,
გულისხმობის მის მრავალმხრივ ანალიზს და შემდგომ კი შესაბამისი დასკვნების
განხოგადებას. წარმოდგენილ ნაშრომში პირველად არის განხილული
დესტინაციური ტიპოლოგიური სისტემები, მოცემულია კატეგორიათაშორისის
მიმართები და ერგატიულ სისტემათა დესტინაციური მოდელები.

საერთოდ, პოლიპერსონალური ენების კონკრეტულ კატეგორიათა მორფო-
სემანტიური მოდელების გამოვლენა და მათი გაზრდება უნივერსალურ
პარამეტრებით. რა თქმა უნდა, ერთობ ატენალურია თანამედროვე
ენათმეცნიერებისათვის.

ტიპოლოგიური თვალსაზრისით, იზოლირებული ენის, კერძოდ, ბასკური
პოლიპერსონალური ზმინის სისტემა უაღრესად მნიშვნელოვან მასალას იძლევა,
რომლის ჯეროვანი ანალიზი მრავალ კითხვაზე გასცემს პასუხს
ენათმეცნიერებაში.

სადისერტაციო ნაშრომის მიზანია ბასკური და ქართული დესტინაციური
სისტემების სინქრონული ანალიზი და ტიპოლოგიური დახსასიათება; ზოგადი და
უნივერსალური კანონზომიერებების გამოვლენა ამ კატეგორიის ფარგლებში
ტიპოლოგიური კვლევის მეთოდებით.

კვლევის მეთოდი. სადისერტაციო ნაშრომში გამოყენებულია სინქრონული
ტიპოლოგიის მეთოდი. შემოთავაზებულია კვლევის რაციონალური უზნებით-
ფორმალური მეთოდური თეორიის ძირითადი პრინციპი, რომლის მიხედვითაც ეს
თუ ის ენობრივი მოვლენა, ხან ფორმიდან, ხან კი უზნებიდან გამომდინარე
აისხება. უზნებია არის პირველადი ამოსავალი, მაგრამ რიგ უშემთხვევებში,
როდესაც შექმნილია ენობრივი სისტემა, იგი უკვე დამოუკიდებლად, ენობრივი
ინერციით მუშაობს ამავე სისტემის კანონების შესაბამისად. ამ დროს ყალიბდება
ფორმალური კრთულები, რომლებიც საქმიო დაცილებულია უზნებიურ საწყის.
ასეთ შემთხვევაში ფორმალური მიღობა იქნება სწორი. ნაშრომში სინეზური
ფუნქციონურმალისტური ტიპოლოგიური კვლევის მეთოდია ძირითადად
გამოყენებული.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე და კვლევის ძირითადი შედეგები.

ნაშრომის ყოველი თავი მეცნიერულ სიახლეს შეიცავს. ნაშრომში
წარმოდგენილი თემები ფაქტობრივად პირველად ექვემდებარება ამდაგვარი ტიპის
განხილვასა და ანალიზს.

1. ნაშრომში გამოვლენილია ბასკური ზმინის ადრესატობის მორფო-სემანტიური
კატეგორია მორფო-სემანტიკურ და რეფერენციულ დონეზე. წარმოდგენილია ამ
კატეგორიის პარადიგმატიკა.
2. ნაშრომში გამოვლენილია ქართული ენის დესტინაციური სისტემა. ახლებურად
გაზრდებულია ქვევის კატეგორიათან დაკავშირებული რიგი საკითხები.
3. ნაშრომში გამოვლენილია ბასკური ენის დესტინაციური სისტემა.